

2017-08-17

Mörbylånga kommun
Plan och bygg
386 80 Mörbylånga

Yttrande från styrelsen för Ölands Naturskyddsförening angående:

Detaljplan för del av Möllstorp 1:22, Marstrandshorvan

Ölands Naturskyddsförening verkar för, och bevakar, ett långsiktigt och hållbart utnyttjande av det öländska landskapets biologiska och kulturella värden. Detta, menar vi, måste innebära att dessa värden inte så allvarligt påverkas, reduceras eller förläckas, så att upplevelserna av dessa landskapets och turismens resursbaser omintetgörs. Givetvis finns dock i vissa lägen behov av kompromisskrävande legitima ingrepp, som kan upplevas ha sådana egentligen önskade effekter.

Det aktuella ärendet är ett förslag till *Detaljplan för del av Möllstorp 1:22, Marstrandshorvan*, (en väst-östlig ”remsa” på knappt 300 x 1000 m, mellan väg 958 och havet, dvs rakt västerut från Ölands djurpark), utifrån ett 2014 av kommunfullmäktige godkänt *Planprogram för Möllstorp 2:4 m fl.*

Besöksnäringen på Öland är givetvis av största vikt för kommunernas ekonomi och överlevnad, i detta fall huvudsakligen Mörbylånga kommun. Därför måste visst ianspråkstagande av ”natur” accepteras, vilket i det aktuella fallet tveklöst sker. Det gäller då att vissa delar ”fredas”, och att de exploaterade delarna placeras och ordnas så att ändå kanske inte förutsedda effekter undviks. Det är således bra att en Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av områdets naturvärden m.m. genomförts (av Calluna, baserad på egna studier och tidigare inventeringar). Dessa arbeten är överlag mycket bra och användbara, poängterar stor hänsyn och varsamhet med ffa de naturvärden som finns i dels strandängsskogen, dels berörda skogspartier. Man har även låtit Vatten- och samhällsteknik utföra en plan för dagvattenhantering i området.

Som representant för Ölands Naturskyddsförening, nedan förkortat ”ÖN”, samt givetvis för naturen och möjliga naturupplevelser, vill vi framföra följande kommentarer och förslag. Dessa baserar sig dels på studier av dokumenten, dels några timmars besök 2017-07-10 och vid tidigare tillfällen. Föreliggande granskning av dokument, fältbesök och synpunkterna är i huvudsak utförda av Jan Herrmann (v ordf), och det skrivna utkastet diskuterades, granskades och reviderades vid föreningens styrelsemöte 2017-08-15.

1. Syftet med detaljplanen verkar primärt, som det beskrivs i handlingarna, vara byggnation av hotellverksamhet med ca 300 rum, kopplad till Ölands djurpark, vilket i sig inte finns något att invända mot. Samtidigt planeras en mängd bostadshus uppföras, ca 40 byggnader/150 bostäder, upp till trevåningshus, sannolikt en del av kommunens allmänna expansion och behov. Dessa ganska stora volymer byggnation anses kunna ge ca 1200 ”fordonsrörelser” per dygn. Dock, planen är att ”hotellytan” läggs väster om det skogsparti som finns i mitten av det aktuella planområdet, alltså

närmast havet, därmed ca 200 meter från stranden. Därmed måste dispens sökas för ytan mellan 200 och 300 m från vattnet, pga det för kommunen gällande (utökade) strandskyddet på 300 m ("A" på kartan på sid 4). Den i så fall dispensgivna hotellytan hamnar på åkermark, f.n. vallodling, vilken i sig inte innehar något egentligt skyddsvärde, men planen föreslår märkligt nog att på denna yta upp till 22 meter höga byggnader skall tillåtas.

ÖN anser (1a): Den dispens från strandskyddet på 300 m som föreslås i det aktuella fallet får inte öka möjligheten och tas som intäkt för att åsidosätta detta skydd i andra delar av kustremsan norrut, eller i andra delar av kommunen.

ÖN anser (1b): Att tillåta upp till 22 meter höga byggnader kanske 200 meter från stranden är inte rimligt, utifrån att de kommer att sticka upp över skogskanten (ca 20 meter, se Callunas MKB), och sett utifrån sundet kommer de sannolikt upplevas som mer än så. Dessa blir därmed ett uppseendeväckande blickfång från bron, istället för som nu en relativt obruten skogslinje (norr om bron). En något lägre tillåtlig höjd, t ex 15 meter, bör övervägas!

ÖN anser (1c): Det bör övervägas om det egentligen är rimligt med denna mängd hus och boende på denna begränsade yta, ca 0.3 km².

2. Planförslaget "hotellyta" anges som (bara) "tillfällig vistelse". Vad betyder detta "plantekniska begrepp"? Visserligen sker troligen merparten av övernattningarna på sommarhalvåret (april – okt, och inte bara för djurparken), men då är naturen känsligare, så slitagets effekt på ytorna enligt punkterna 3-5 är ju då också som störst, alltså en underskattning av effekterna.

ÖN anser (2): Man bör noga överväga den verklighet som säger att slitaget på naturen torde bli (lika) stort även med hotellverksamheten.
3. Strandskogen/-ängen, dvs den remsa på knappt 100 m mellan den yttre åkermarken och havet har definitivt höga naturvärden, och avses inte heller att exploateras ("B" på kartan på sid 4). En viss gallring av träd/buskar, och punktvis även av fåltskiktet, vore bra, men inte bara efter principen "spara insektspollinerade träd/buskar" (kallade "blommande" i dokumenten). Detta viktiga naturområde bör å ena sidan göras tillgängligt för fler besökare, å andra sidan bevaras/utvecklas, därmed krävs måttlighet med breda stigar, samt bör finnas "cykelfarthinder" på lämpliga ställen.

ÖN anser (3): För att detta områdes naturvärden och möjligheter till naturupplevelser skall planeras och utveckling/åtgärder här, inkl framtida betesdrift, ska utföras av härför särskilt lämpad naturvårdskonsult, initialt gärna i samarbete med Botaniska föreningen.
4. Skogsytan mellan de bägge åkerområdena är i sin västligaste del, en liten fyrkant med rejäla ekar, värdefull och avses också undantas från exploatering, även tydligt utsagt så i Callunas MKB ("C" på kartan på sid 4). Den ligger dock farligt inklämd/centralt mellan "hotellytan" och vägen, och riskerar därför att genomkorsas av "många stigar", eller att planeras för alltför många och fel aktiviteter.

ÖN anser (4): Detta område kräver noggrann planering för att inte snart bli kraftigt påverkat, och tappa sina naturvärden.
5. Skogsområdet mellan åkerområdena, en igenväxande ekhagmark, uppvisar en ganska hög mångfald av träd- och buskarter, varav den östra hälften föreslås bebyggas. Den västra delen, samt en "sparad" våtmarksskog längst i sydöstra delen, bägge med ett ganska artrikt fåltskikt, blir därmed kvar ("D" respektive "E" på kartan på sid 4). De två områdena är i Callunas MKB bedömda att ha "högt" respektive "påtagligt" (=lägre klassning än föregående) naturvärde, och torde ändå påverkas av bebyggda ytors aktiviteter; hur undviks detta?

ÖN anser (5a): I de kvarvarande skogsdelarna får inte ”rensas bort” död ved eller nya stigar anläggas, samt gran bör gallras bort.

ÖN anser (5b): Nämnda våtmarksskog borde lyftas i ”värde”, och man bör undvika att den delas upp i flera ytor pga av en tänkt väg, samt området i stort planeras så att våtmarken inte dräneras på tillförande vatten, så att dess värden består.

6. Detaljplanen föreslår på flera ställen att ett ökat slitage skulle kunna gynna den biologiska mångfalden, vilket förvisso allmän sett kan vara sant, om detta innebär bara måttlig störning.

ÖN anser (6): Det är viktigt att planering/utveckling sker så att utförandet inte motverkar den önskan man har att områdets naturvärden (mångfald, sällsyntheter, skönhet m.m.) skall beaktas och bevaras, för upplevelser av såväl hotellgäster, boende som tillfälliga besökare.

7. Strax norr om planområdet finns några mycket värdefulla våtmarker med ffa al-sumpskog (”F” på kartan på sid 4). Dessa bör framledes fredas mot exploatering och påverkan, inkl hydrologiska förändringar, men kanske också på ett varsamt sätt göras tillgängliga för den naturintresserade besökaren!

ÖN anser (7): Man bör inte följa förslaget att leda dagvatten till det som kallas dike, pga av att detta i sin nedre del är en fint meandrande bäck med sannolikt höga naturvärden.

8. Den yttre delen av det västliga åkerområdet skissas kunna bli ängsmark (”G” på kartan på sid 4), och kopplas till nämna strandskogen/-äng. Det är en god tanke, men för ett snabbt och bra resultat bör den brukade, näringsrika, jorden avlägsnas, och lämplig insådd m.m. genomföras.

ÖN anser (8): För utveckling av åkermarken till ängsmark ska planeringen utföras av härför särskilt lämpad naturvårdskonsult. Det behövs även ett speciellt skötsel- och uppföljningsprogram för detta område.

9. Från planområdet avrinnande dagvatten kommer givetvis att påverkas, för fosfor ökande halter, men för kväve minskande, sannolikt pga upphört åkerbruk, och för tungmetaller kanske tio gånger ökning, främst från fordon. Att förutse så exakta siffror som anges i Callunas MKB förefaller ganska vanskligt, det går nog knappast, trots goda schablonberäkningsprogram. Att dessutom hoppas på 50-70 % reduktion av de ökade halterna av tungmetaller i de två planerade dammarna är sannolikt orealistiskt, befintlig forskning stöder knappast detta. Avgörande är nog förhållanden mellan ytorna av tillrinningsområde respektive damm, kanske även dammarnas form och vegetation. Dessutom, oavsett framgången av reduktion så finns ändå metallerna kvar där, och på sikt kommer de ändå ut i recipienten Kalmarsund, vilket gäller även om dagvatten leds till ”gröna tak”.

ÖN anser (9a): Sänk förhoppningarna att uppnå de förväntade reduktionerna av föroreningar, främst metaller, i dammarna, samt gör ett skötsel- och uppföljningsprogram.

ÖN anser (9b): Dammarna ska utformas så att de inte riskerar att väsentligt påverka närliggande sumpskogar, främst norr om planområdet (”H” på kartan på sid 4).

ÖN anser (9c): Det bör ifrågasättas om dammarnas förorenade vatten är lämplig miljö för fisk och groddjur, kanske även ur säkerhetsaspekter.

10. Det är inte bara är ytor som uppvisar sällsynta/mindre vanliga arter av växter, eller djur, som bör beaktas och kanske ”sparas”. Även den ”triviala vardagsnaturen” är skyddsvärd, för sina inneboende ekosystemfunktioner, som koldioxidlagring, syrgasproduktion, nedbrytning, spridningskorridorer för fåglar och andra djur (här i

nord-syd), samt som rekreationsområde. De kustnära skogsområdena på Ölands västkust naggas i kanten mer och mer. Det är inte bra, även när det är ovanför strandskyddsgränsen. Vidare anses i planförslaget att tänkt exploatering inte skapar barriäreffekter för djur- och växtspridning, en något tveksam slutsats. Det torde vara ofrånkomligt att ffa en del fågelarter kommer att störas, utpekade i Callunas MKB-studie.

ÖN anser (10a): Den i planförslaget antydda möjligheten till en ny väg ”direkt” till Saxnäs bör inte tillåtas. Väg 958 bör med anpassningar kunna vara fullt tillräcklig.

ÖN anser (10b): En fortsatt fragmentering av ”strandskogarna” måste förhindras/begränsas.

ÖN anser (10c): Försök planera området för att få en bättre konnektivitet i nord-syd.

11. Som så ofta är fallet, finns inte heller i denna planläggning något om ”hur blev det då?”, alltså en planerad, genomtänkt och kompetent uppföljning av påverkan i olika avseenden, som naturvårdshänsyn, rekreationstillgänglighet och landskapsbild, samt effekter på volymer av och föreningar i dag-, yt- och kustvatten. En skötselplan är alltså inte tillräckligt! Här, med de föreliggande goda undersökningarna, har man chansen att lära sig något, för att i framtiden i liknande ärenden användas för en ännu bättre planering i denna och andra kommuner.

ÖN anser (11). Ett redan nu i planeringsfasen bindande uttalat ansvar för uppföljning, inklusive finansiering, anbefalles starkt!

För Ölands Naturskyddsförening(s styrelse)

Naja Magnusson

Naja Magnusson
Ordförande

Jan Herrmann

Jan Herrmann
V. ordf. och ansvarig för
föreningens svar

